

ÇERKEZKÖY TİCARET VE SANAYİ ODASI

ÇERKEZKÖY
TİCARET VE SANAYİ ODASI

TACİKİSTAN ÜLKE VE İHRACAT BİLGİLERİ

Hazırlayan

Dış İlişkiler ve Proje Yöneticisi

Veysel DÖNMEZ

Tekirdağ, MART 2023

1. YASAL UYARI

Bu rapor Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası Dış İlişkiler ve Proje yöneticisi tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır.

Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odasının yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz.

Tüm haklarımız saklıdır.

2. GİRİŞ

Tacikistan pazarına giriş raporumuz Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası ve üyelerinin Tacikistan ile olan ilişkilerini ve ticaret hacimlerini geliştirmek amacı ile hazırlanmıştır. Raporumuzda ticari ilişkilerin finansal göstergelerine ve ticaret ataşelerimizin bilgilerine yer verilecektir.

TACİKİSTAN HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Resmi Adı Tacikistan Cumhuriyeti

Nüfus 9.8 milyon

Dil Tacikçe (Resmi Dil), Rusça, Özbekçe

Yüzölçümü 141,380 km²

Başkent Duşanbe

Başlıca Şehirleri Duşanbe, Khujand, Kulob

Yönetim Şekli Başkanlık Tipi Cumhuriyet

Devlet Başkanı İmamali Rahman

Para Birimi Somoni

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar

Birleşmiş Milletler, İslam İşbirliği Teşkilatı, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Bağımsız Devletler Topluluğu, Ortak Güvenlik Antlaşması Örgütü, Şanhay İşbirliği Örgütü, Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası, Avrasya Ekonomik Topluluğu, Dünya Ticaret Örgütü

Gümrük Vergileri

Tacikistan, **2013 yılında Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyesi** olmuş ve gümrük mevzuatı ile kodlama sistemini DTÖ ile uyumlu hale getirmiştir. Ülkede uygulanan **gümrük vergileri %0 ile %30 arasında değişmektedir**. Öte yandan, gümrük vergilerinin yüksek olması nedeniyle Tacikistan'a yapılan ihracatta "**çifte fatura düzenlenmesi**" hususu ile karşılaşmakta olup Tacikistan Gümrük İdaresi söz konusu uygulamanın neden olduğu vergi kaybını azaltmak için **referans fiyat uygulamasına başvurmaktadır**. Bu kapsamda, Gümrük Komitesi tarafından GTİP ve ülke bazında hazırlanan referans fiyatlar esas alınmakta olup, ithal edilen malın beyanname veya fatura değerinin referans fiyattan az olması durumunda belirlenmiş referans fiyatlar üzerinden vergilendirme yapılmaktadır.

Tacikistan'ın **BDT** ile olan **STA** uyarınca, BDT üyesi (**Rusya, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Beyaz Rusya ve Ermenistan**) ülkelerden yapılan **ithalatı gümrük vergisinden muaftır**.

Tacikistan tarafından uygulanan gümrük vergileri ve KDV oranları bilgisine ürünlerin GTİP kodları ile (<https://www.rs.ge/LegalEntityOriginRegimesTreaties-en?cat=3&tab=1>) adresinden İngilizce ve Tacik dillerinde ulaşılmaktadır.

Tacikistan'da dış ticaret erbabı, ithalat ve ihracat işlemleri için devlet kurumlarına çok sayıda çeşitli belge ve bilgi sağlamak zorunda kalmaktadır. Ülke, kısmen yenilenen bir devlet

lisanslama sistemine sahiptir. İthalat ve ihracat rejiminin karmaşıklığını gidermek ve DTÖ

kurallarına uyumlu hale getirmek amacıyla Tacikistan Cumhuriyeti Gümrük İdaresi nezdinde

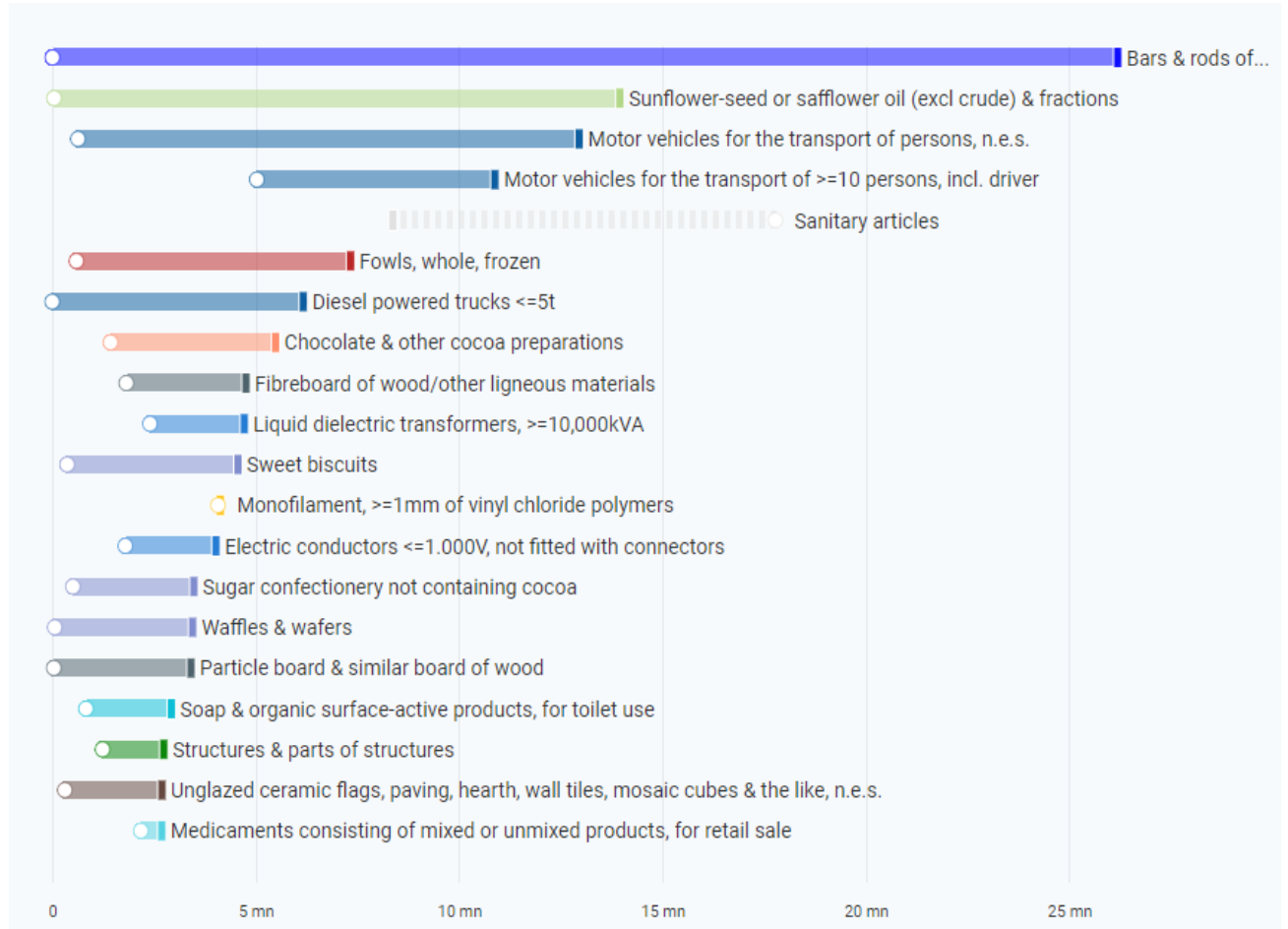
"Tek Pencere Merkezi" kurulmuş bulunmaktadır. İthalat, ihracat ve transit işlemleri ile ilgili bu merkeze ülkenin 11 devlet idaresi ve 1 sivil toplum kuruluşu dâhil edilmiştir. Ülkenin ithalat ve

ihracat rejimi ile ilgili alınan karar ve uygulamalara ilişkin belge ve bilgiler “Tek Pencere

Merkezi” elektronik ortamda yapılan müracaatla karşılanmaktadır.

Tek Pencere Merkezine Erişim Adresi: (<https://www.swcustoms.tj>)

1. İHRACAT POTANSİYELİ ARAŞTIRMASI

Şekil 1: Türkiye - Tacikistan ihracat potansiyeli

Kaynak: intracen Export Potential Map

Şekil 1 de Tacikistan'ın Türkiye'den yapılan ihracatlar için Ülkemizin satmayı düşündüğü ürünlerde ihracat potansiyeli görülmektedir. Şekil 1'de ürünlerin kullanılmayan / kalan ihracat potansiyeline göre sıralanmışlardır. **En büyük ihracat potansiyeli olan ürünler sırasıyla demir veya alaşimsız çelikten çubuklar 26 milyon \$ potansiyele sahip gerçekleştirilen 4.7 bin \$ ve kalan kullanılmayan potansiyel 25 milyon \$ mevcuttur.** Ay çiçeği tohumu 14 milyon \$ potansiyele sahip 44 bin \$ gerçekleştirilmiş ve 13 milyon \$ kullanılmayan potansiyel vardır. İnsan taşımaya mahsus motorlu taşıtlar 13 milyon \$ potansiyele sahip gerçekleştirilen 631 bin \$ ve kullanılmayan potansiyel 12 milyon \$ dır. Listenin devamında görülen diğer ürünlerin detayına aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

<https://exportpotential.intracen.org/en/products/gap-chart?fromMarker=i&exporter=792&toMarker=j&market=762&whatMarker=k>

Ayrıca Dünya bazında baktığımız zaman ülkenin en fazla durum hariç buğday ve meslin sektöründe potansiyele sahip olduğu görülmektedir.

2. TÜRKİYE'NİN TACİKİSTAN'A 2022'DE 4 ÇEYREK'TE İHRACAT BİLGİLERİ

GTİP	ÜRÜN	Türkiye'nin Tacikistan'a ihracatı				Tacikistan'ın dünyadan ithalatı			
		2022-Q1	2022-Q2	2022-Q3	2022-Q4	2022-Q1	2022-Q2	2022-Q3	2022-Q4
TOPLAM	Tüm ürünler	59.631	88.763	118.115	123.527				
'84	Makineler, mekanik aletler, nükleer reaktörler, kazanlar; bunların parçaları	3.766	9.753	9.952	12.389				
'85	Elektrikli makine ve teçhizat ve bunların parçaları; ses kaydediciler ve çoğaltıcılar, televizyon . . .	2.838	10.247	9.758	9.514				
'39	Plastikler ve bunlardan eşya	4.651	7.022	7.888	9.271				
'61	Giyim eşyası ve giyim aksesuarları, örülmüş veya tığ işi	4.626	4.262	8.093	8.758				
'42	Deri eşya; saraçlık ve koşum takımı; seyahat eşyaları, el çantaları ve benzeri kaplar; makaleler . . .	1.195	2.049	12.240	8.006				
'71	Doğal veya kültür incileri, değerli veya yarı değerli taşlar, değerli metaller, kaplama metaller . . .	2.429	2.478	6.749	6.298				
'62	Örme veya tığ işi olmayan giyim eşyası ve giyim aksesuarları	4.167	2.753	3.526	6.194				
'96	Çeşitli imalat eşyaları	2.775	4.455	5.197	5.203				
'60	Örme veya tığ işi kumaşlar	122	481	1.933	4.373				
'87	Demiryolu veya tramvay vagonları dışındaki araçlar ve bunların parça ve aksesuarları	760	4.785	5.586	3.503				
'43	Kürkler ve suni kürk; bunların imalatları	2.112	3.628	5.638	3.439				
'94	Mobilya; yatak takımları, şilteler, şilte destekleri, minderler ve benzeri doldurulmuş mefruşat; . . .	2.277	2.727	3.437	3.374				
'32	Tabaklama veya boyama özlery; tanenler ve türevleri; boyalar, pigmentler ve diğer renklendiriciler . . .	2.138	2.751	4.234	3.201				
'54	İnsan yapımı filamentler; suni ve sentetik dokumaya elverişli maddelerden şerit ve benzerleri	3.957	4.622	4.244	2.879				
'33	Esansiyel yağlar ve resinoidler; parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	815	1.105	1.997	2.531				
'57	Halılar ve diğer tekstil yer kaplamaları	1.105	1.091	1.675	2.421				
'83	Adi metalden çeşitli eşya	1.212	1.967	1.076	2.420				
'30	Eczacılıkla ilgili ürünler	1.708	2.259	2.029	2.411				
'18	Kakao ve kakao müstahzarları	549	727	1.504	2.181				
'38	Çeşitli kimyasal ürünler	926	905	1.055	2.092				
'73	Demir veya çelikten eşyalar	923	1.192	1.740	2.065				
'58	Özel dokuma kumaşlar; püsküllü tekstil kumaşlar; dantel; duvar halıları; abartı; nakış	540	878	1.334	1.736				
'19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları; pastacı ürünleri	460	462	740	1.669				
'44	Ahşap ve ahşap ürünler; odun kömürü	843	757	1.065	1.444				

TACİKİSTAN DEVLETİ İTHALAT VERİLERİNİN PAYLAŞAMINI KAPATTIĞINDAN DOLAYI İTHALAT VERİLERİNE ULAŞILMAMAKTADIR. AYNI ZAMANDA DÜNYADAN YAPTIĞI İTHALAT VERİLERİNDE ULAŞILMAMAKTADIR.

Tablo-1: Son 4 çeyrek tutar bazında (\$) Türkiye'nin Tacikistan'a ürünler bazında 4 çeyrek dönemde ihracat verileri x Bin \$ dır.

Kaynak: TradeMap

Tablo-1 de Türkiye'nin Tacikistan'a gerçekleştirdiği ihracatların ürün bazında sırasıyla büyükten küçüğe sunulmaktadır. Tablo verilerine göre **en büyük miktara sahip olan ürünler sırasıyla Makinalar ve mekanik aletler; elektrikli makine ve teçhizat ve bunların parçaları; ses kaydediciler ve çoğaltıcılar, televizyon; plastikler; giyim eşyası ve giyim aksesuarları; deri eşya; saraçlık ve koşum takımı; seyahat eşyaları, el çantaları ve benzeri kaplar; doğal veya kültür incileri, değerli veya yarı değerli taşlar, değerli metallerdir.**

3. TACİKİSTAN İLE TÜRKİYE İKİLİ GÖSTERGELERİ

ÜRÜN İSMİ	Tacikistan'ın Türkiye'den ithalatı				Türkiye'nin dünyaya ihracatı			Tacikistan'ın dünyadan ithalatı		
	2021 Değeri, ABD \$	2017-2021 yılları arasında yıllık değer artışı, %	Tacikistan'ın ithalatındaki payı, %	Tacikistan tarafından uygulanan eşdeğer ad valorem tarife	2021 Değeri, ABD \$	2017-2021 yılları arasında yıllık değer artışı, %	Dünya ihracatındaki pay, %	2021 Değeri, ABD \$	2017-2021 yılları arasında yıllık değer artışı, %	Dünya ithalatındaki pay, %
Çeşitli imalat eşyaları	19.999	9	76	15	954.167	2	2	26.469	10	0
Elektrikli makine ve teçhizat ve bunların parçaları; ses kaydediciler ve çoğaltıcılar, televizyon	19.016	20	6	5	12.013.669	9	0	335.728	13	0
Makineler, mekanik aletler, nükleer reaktörler, kazanlar; bunların parçaları	17.412	25	5	5	20.778.367	9	1	348.865	15	0
Plastikler ve bunlardan eşya	13.713	2	13	9	9.784.536	14	1	109.678	9	0
Optik, fotoğrafik, sinematografik, ölçüm, kontrol, hassas, tıbbi veya cerrahi	10.353	205	16	5	1.420.953	17	0	66.277	53	0
Demir veya çelikten eşyalar	8.236	21	8	5	8.802.347	9	2	101.585	3	0
Demiryolu veya tramvay vagonları dışındaki araçlar ve bunların parça ve aksesuarları	6.005	-3	2	5	24.773.634	-1	2	359.092	9	0
Mobilya; yatak takımları, şilteler, şilte destekleri, minderler ve benzeri doldurulmuş mefruşat;	5.730	24	19	13	4.788.354	14	1	30.319	-2	0
İnsan yapımı filamentler; suni ve sentetik dokumaya elverişli maddelerden şerit ve benzerleri	3.303	10	27	3	1.871.706	2	3	12.415	23	0
Ahşap ve ahşap ürünler; odun kömürü	3.090	6	2	7	1.473.783	16	1	149.605	2	0
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; bitümlü maddeler; mineral	3.052	33	0	4	8.320.600	17	0	726.581	8	0
Örme veya tığ işi olmayan giyim eşyası ve giyim aksesuarları	2.988	23	36	10	7.515.499	5	3	8.305	-3	0
Tabaklama veya boyama özleri; tenenler ve türevleri; boyalar, pigmentler ve diğer renklendiriciler	2.926	-11	14	5	1.071.722	13	1	20.481	-4	0
Giyim eşyası ve giyim aksesuarları, örülmüş veya tığ işi	2.800	20	45	10	10.784.069	3	4	6.211	-4	0
Sabun, organik yüzey aktif maddeler, yıkama müstahzarları, yağlama müstahzarları, suni .	2.670	16	6	5	1.015.670	9	1	42.398	5	0
Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	2.368	10	8	15	1.861.430	11	3	30.771	-3	0
Demir ve çelik	1.972	57	1	5	17.075.354	13	3	261.133	6	0
Kakao ve kakao müstahzarları	1.934	-2	6	5	775.536	9	1	34.110	3	0
Yenilebilir meyve ve kuruyemişler; narenciye veya kavun kabuğu	1.870	36	6	8	5.367.612	9	4	29.443	18	0
Esansiyel yağlar ve resinoidler; parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	1.642	-2	7	5	1.111.812	10	1	24.461	8	0
Çeşitli kimyasal ürünler	1.618	42	6	5	1.221.596	22	0	28.171	8	0
Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları; pastacı ürünleri	1.554	32	2	11	2.170.340	8	2	66.093	15	0
Kağıt ve karton; kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	1.551	3	4	5	2.163.005	7	1	41.057	0	0
Ayakkabı, tozluk ve benzerleri; bu tür makalelerin bölümleri	1.521	8	13	15	1.081.892	6	1	12.018	1	0
Alüminyum ve alüminyumdan eşya	1.483	6	6	14	5.173.743	16	2	23.227	12	0

Tablo-2 Tabloda Türkiye ile Tacikistan arasındaki ikili ilişkiler hakkında verileri. Tablo verileri x Bin \$ dır.
Kaynak: TradeMap

Tablo 2'de Gürcistan – Türkiye arasındaki ikili ilişkilere baktığımızda potansiyel ve miktar bakımından **Elektrikli makine ve teçhizatlar, Makineler, Plastikler ve Optik, fotoğrafik, sinematografik, ölçüm, kontrol, hassas, tıbbi veya cerrahi ürünlerin uygun olduğunu görüyoruz.**

4. TACİKİSTAN'IN DÜNYA'DAN İTHALATI

GTİP	ÜRÜNLER	2017	2018	2019	2020	2021
	Tüm Ürünler	2.774.436	3.144.346	3.327.744	3.139.016	4.217.492
'27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; bitümlü maddeler; mineral	475.244	563.091	593.364	527.383	726.581
'84	Makineler, mekanik aletler, nükleer reaktörler, kazanlar; bunların parçaları	170.256	266.590	252.928	217.245	380.120
'87	Demiryolu veya tramvay vagonları dışındaki araçlar ve bunların parça ve aksesuarları	201.717	296.179	300.876	216.625	359.092
'10	Hububat	205.585	182.333	237.453	263.205	291.252
'85	Elektrikli makine ve teçhizat ve bunların parçaları; ses kaydediciler ve çoğaltıcılar, televizyon	129.294	161.021	170.947	121.759	277.004
'72	Demir ve çelik	181.005	273.382	225.244	242.477	261.133
'44	Ahşap ve ahşap ürünler; odun kömürü	131.751	123.799	127.512	120.814	149.646
'15	Hayvansal veya bitkisel katı ve sıvı yağlar ve bunların parçalanma ürünleri; hazır yemeklik yağlar; hayvan	93.740	83.017	106.372	114.434	148.004
'39	Plastikler ve bunlardan eşya	76.045	84.924	102.315	96.619	109.721
'17	Şekerler ve şekerlemeler	73.996	70.761	86.739	71.716	103.979
'73	Demir veya çelikten eşyalar	72.564	101.112	66.921	71.118	101.714
'30	Eczacılıkla ilgili ürünler	42.689	43.459	48.527	64.016	98.664
'28	inorganik kimyasallar; değerli metallerin, nadir toprak metallerinin organik veya inorganik bileşikleri,	132.454	111.933	134.325	110.485	84.925
'23	Gıda endüstrisinden kaynaklanan artıklar ve atıklar; hazırlanmış hayvan yemi	9.625	14.202	31.058	50.010	81.136
'90	Optik, fotoğrafik, sinematografik, ölçüm, kontrol, hassas, tıbbi veya cerrahi	21.577	17.273	23.715	67.357	73.243
'19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları; pastacı ürünleri	39.102	40.868	48.739	55.772	66.093
'22	İçecekler, alkollü içkiler ve sirke	16.912	20.016	24.768	31.090	43.458
'34	Sabun, organik yüzey aktif maddeler, yıkama müstahzarları, yağlama müstahzarları, suni	34.972	34.787	30.713	38.961	42.398
'31	Gübreler	34.933	30.691	34.068	44.319	42.101
'48	Kağıt ve karton; kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	43.807	39.788	37.653	33.061	41.057
'69	Seramik ürünler	37.015	32.442	25.894	22.604	39.332
'18	Kakao ve kakao müstahzarları	29.386	30.504	33.135	31.059	34.110
'21	Çeşitli yenilebilir müstahzarlar	16.669	19.023	20.785	22.972	31.252
'68	Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	29.012	28.753	22.167	18.803	30.777

Tablo-3 Tabloda Tacikistan'ın Dünyadan yapmış olduğu ithalat verileri. Tablo verileri x Bin \$ dır.

Kaynak: TradeMap

Tablo 3'te Tacikistan'ın ithalat verilerine baktığımızda bizim için potansiyel olan sektörler: Mineral yakıtlar, Makineler, Araçlar ve bunların aksamaları, Hububat, Elektrikli makineler ve Demir çelik sektörleridir.

5. TACİKİSTAN'IN DÜNYAYA İHRACAT ÜRÜNLERİ

GTİP	ÜRÜN	2018	2019	2020	2021
Toplam	Tüm ürünler	1.073.858	1.115.850	1.311.879	1.786.685
'71	Doğal veya kültür incileri, değerli veya yarı değerli taşlar, değerli metaller, kaplama metaller . . .	2.045	225.777	596.105	665.909
'26	Cevherler, cüruf ve kül	400.127	296.886	158.238	343.881
'52	Pamuk	204.928	182.203	173.850	256.344
'76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	202.178	180.301	140.382	144.728
'27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; bitümlü maddeler; mineral . . .	79.107	35.554	55.654	96.060
'81	Diğer baz metaller; sermetler; bunlarla ilgili makaleler	26.679	23.055	32.416	88.820
'25	Tuz; kükürt; toprak ve taş; sıva malzemeleri, kireç ve çimento	65.679	68.389	60.298	47.330
'08	Yenilebilir meyve ve kuruyemişler; narenciye veya kavun kabuğu	11.379	9.478	10.940	29.185
'72	Demir ve çelik	5.600	10.450	11.042	21.677
'62	Örme veya tiğ işi olmayan giyim eşyası ve giyim aksesuarları	19.452	15.867	17.294	18.618
'28	inorganik kimyasallar; değerli metallerin, nadir toprak metallerinin organik veya inorganik bileşikleri, . . .	6.736	6.182	4.483	8.572
'78	Kurşun ve kurşundan eşya	0	2.244	1	7.319
'87	Demiryolu veya tramvay vagonları dışındaki araçlar ve bunların parça ve aksesuarları	16.046	10.405	5.401	7.252
'84	Makineler, mekanik aletler, nükleer reaktörler, kazanlar; bunların parçaları	9.528	5.722	4.612	6.037
'07	Yenilebilir sebzeler ve bazı kökler ve yumrular	4.302	8.009	7.796	5.745
'41	Ham deriler (kürkler hariç) ve deriler	2.533	2.654	2.876	4.088
'85	Elektrikli makine ve teçhizat ve bunların parçaları; ses kaydediciler ve çoğaltıcılar, televizyon . . .	1.036	1.231	711	3.954
'22	İçecekler, alkollü içkiler ve sirke	602	1.466	3.284	3.321
'35	Albüminoidal maddeler; değiştirilmiş nişastalar; yapıştırıcılar; enzimler	0	0	423	2.669
'13	lak; sakızlar, reçineler ve diğer bitkisel öz sular ve özler	3.227	7.277	6.044	2.379
'73	Demir veya çelikten eşyalar	808	1.813	3.225	2.026
'61	Giyim eşyası ve giyim aksesuarları, örülmüş veya tiğ işi	485	776	625	1.820
'39	Plastikler ve bunlardan eşya	427	803	485	1.736
'24	Tütün ve üretilmiş tütün ikameleri	2.417	2.508	4.553	1.718

Tablo-4: Son 4 yıl tutar bazında (\$) Tacikistan'ın ürünler bazında 4 yıllık dönemde Dünya'ya ihracatı Tablo verileri x Bin \$ dır.

Kaynak: TradeMap

Tablo-4 de ihracat verilerini incelediğimizde sırasıyla, **doğal veya kültür incileri; cevherler, cüruf ve kül; ve pamuk** olarak devam etmektedir.

6. TACİKİSTAN TİCARET ATAŞELERİMİZ

DUŞANBE Ticaret Müşavirliği

Mustafa IŞIK
Ticaret Bařmüřaviri

Adres: Turkish Embassy Office of the Commercial Counsellor
Rudaki Ave. 17/2 DUSHANBE / TAJIKISTAN

Tel: 00 992 37 221 16 09

Tel: 0 312 204 80 63

e-posta: dusanbe@ticaret.gov.tr